

Seminarie 'Het andere Duitsland'. Migratie van Duitse vluchtelingen naar België van 1933 tot 1940

Op maandag 6 december 2010 organiseert het SOMA een seminarie waar een groep Duitse vrijwilligers en Belgische studenten de historische en methodologische fundamenteën zullen leggen voor de constructie van het biografische parcours van Duitse vluchtelingen in België tussen 1933 en 1940. Het doel van het onderzoek is de reconstructie van de migratie van Duitsland naar België in deze periode. Klik hier voor meer informatie over deze activiteit in het Engels, die alleen op uitnodiging kan worden bijgewoond.

Â

Seminarie met Avi Shlaim Israel. The Strategy of the Iron Wall Revisited

Woensdag 1 december 2010 hebben we de gerenommeerde professor Internationale Betrekkingen Avi Shlaim (University of Oxford) te gast, die een seminarie zal geven met de titel *Israel: The Strategy of the Iron Wall Revisited*. De conflicten met Palestijnse en de Arabische gemeenschap werpen een lange schaduw op de geschiedenis van Israël. De Israëlische *Strategy of the Iron Wall* was bedoeld om vanuit een sterk militair overwicht in een verder stadium een gunstige vredesdeal in de wacht te slepen. Israël lijkt vandaag echter verder dan ooit verwijderd van een permanente vrede. Avi Shlaim toont aan dat varianten van de Iron Wall Strategy de Israëlische regeringen hebben geleid. Hoewel de strategie vanuit een Israëlisch perspectief succesvol is geweest, faalden de leiders om vanuit militaire veiligheid naar een bredere, algemeen aanvaarde vrede te gaan.

Â

Avi Shlaim werd geboren in Bagdad en groeide op in Israël. Hij studeerde geschiedenis in Cambridge en Internationale relaties in de *London School of Economics*. Hij is onderzoeker aan het *Middle East Centre in St Antony's College* en professor Internationale Relaties aan de *University of Oxford*. Avi Shlaim is in Groot-Brittannië een opiniemaker over het Midden-Oosten en auteur van onder meer *The United States and the Berlin Blockade, 1948-49: A Study in Crisis-Decision Making* (1983), *The Politics of Partition* (1990 and 1998), *War and Peace in the Middle East: A Concise History* (1995), *The Iron Wall: Israel and the Arab World* (2000) en *Israel and Palestine: Reappraisals, Revisions, Refutations* (2009).

Â

Zoals steeds zal het seminarie doorgaan in de conferentiezaal van het SOMA, en dit om 14u30. De toegang is gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

Â

Seminarie met Els Witte en Harry Van Velthoven Strijden om taal. De Belgische taalkwestie in historisch perspectief

Els Witte en Harry van Velthoven stellen op 24 november 2010 (14u30) hun pas verschenen, zeer actuele werk *Strijden om taal. De Belgische taalkwestie in historisch perspectief* voor. Op basis van eerder verschenen publicaties van hun hand wordt de Belgische taalproblematiek vanuit een historisch perspectief geanalyseerd.

Â

Taalpolitiek geeft in vele landen aanleiding tot problemen, zeker als ongelijkwaardig gepercipieerde taalgemeenschappen er naast elkaar leven. België is dus geen unicum, maar wel een heel interessante casus. Met de meest verscheiden modellen werd met wisselend succes geëxperimenteerd. Daardoor kwam een origineel maar ook complex labyrint van taalwetgeving tot stand, waarin enkel wetstraatjournalisten, politici en politicologen nog hun weg lijken te vinden.

Bij de omvorming van een unitair en Franstalig België naar een federaal en mogelijk confederaal land met sterke deelstaten bleven taalstrategieën dominant aanwezig, terwijl internationalisering en europeanisering de context verbreedden.

Els Witte is emerita hoogleraar en gewezen rector van de VUB. Zij is auteur van diverse standaardwerken over de Belgische politiek in de 19de en 20ste eeuw. Momenteel is zij voorzitter van het Vlaams Instituut voor Geschiedenis.

Harry Van Velthoven is emeritus hoogleraar van de Hogeschool Gent. Hij publiceerde over de Vlaamse en Waalse beweging, Brusselse taalproblematiek, natievorming, liberalisme en de sociale beweging.

Â

Zoals gewoonlijk vindt het seminarie plaats in onze conferentiezaal om 14u30. De toegang is gratis.

Seminarie met Jan Velaers

Het 'actieve' koningschap van Albert I 1909-1934

Vrijdag 5 november 2010 (om 14u30) geeft Jan Velaers (UA) een lezing over koning Albert I. Jan Velaers is doctor in de rechten en licentiaat in de wijsbegeerte en gewoon hoogleraar aan de Rechtsfaculteit van de Universiteit Antwerpen. Van zijn hand verschenen onder andere Van Arbitragehof tot Grondwettelijk Hof en De beperkingen van de vrijheid van meningsuiting.

Â

Hij publiceerde samen met Herman Van Goethem in 1994 *Leopold III. De Koning, het Land, de Oorlog*, en recent *Albert I, Koning in tijden van oorlog en crisis 1909-1934*. In dit seminarie behandelt Jan Velaers de vijftienvijftigjarige regeerperiode van Koning Albert I, die gedurende die kwart eeuw de politieke basis van de instellingen probeerde te verruimen. Dit leidde tot aanvaringen met de heersende conservatieve meerderheid. In Alberts regeerperiode was er geen jaar zonder crisis. Er was politieke splijtstof te over: de Eerste Wereldoorlog, waarin hij sterk op het voorplan kwam, de wederopbouw van het land, de sociale problemen, de financiële crisis in de jaren 1920, de economische crisis van de jaren 1930, de groeiende internationale spanningen en, heel de periode door, de taalstrijd tussen Vlamingen en Franstaligen. Albert I, met zijn prestige van de Koning-Ridder, was het stabiele element van het bestel.

Â

Zoals gewoonlijk vindt het seminarie plaats in onze conferentiezaal om 14u30. De toegang is gratis.

Seminarie met Thierry Rozenblum

Une cité si ardente ? Liège et ses Juifs. 1940-1944

Op woensdag 13 oktober 2010 presenteert Thierry Rozenblum zijn recente werk *Une cité si ardente ... Les Juifs de Liège sous l'Occupation (1940-1944)*. In navolging van de conclusies van *Gewillig België*, richt Thierry Rozenblum zich op de rol van het lokale bestuur van Groot-Luik in de vervolging van Joden. In de courante visie op de Jodenvervolging in Luik wordt weinig aandacht besteed aan het legale kader, de lokale context en de rol van de Association des Juifs en Belgique (AJB). Om deze lacune te vullen spelen de lokale archieven een grote rol in *Une cité si ardente*.

Onafhankelijk onderzoeker Thierry Rozenblum is actief lid van de vereniging La Mmoire de Dannes-Camiers en auteur van meerdere bijdragen over de Joodse gemeenschap in Luik tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Â

Dit seminarie zal geleid worden door Alain Colignon, historicus verbonden aan het SOMA en specialist in de geschiedenis van de stad Luik.

Zoals gewoonlijk vindt het seminarie plaats in onze conferentiezaal om 14u30. De toegang is gratis.

Â

Een landschap in fragmenten. Herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog in België, 1945-2010

De studiedag die het SOMA op 29 oktober 2010 organiseert is een poging om de dialoog tussen twee uiteenlopende benaderingen weer aan te knopen. De herinnering van de Tweede Wereldoorlog werd tot nu toe immers vooral bestudeerd vanuit twee verschillende culturele en politieke invalshoeken. Lange tijd is de historische aandacht uitgegaan naar de sociale en politieke 'instrumentalisering' van de oorlogsherinnering, terwijl de laatste jaren ook de aandacht voor de zeer concrete culturele praktijken waarin die herinnering gestalte kreeg, is gegroeid. Van de narratives verschoof de aandacht naar de rituelen en zelfs de plaatsen van de herinnering. Maar in die verschuiving verdwenen sociale en politieke betekenissen en conflicten soms wel erg ver uit beeld.

Films en boekvoorstelling georganiseerd door de Vrienden van het SOMA in het najaar

Op 13 december tenslotte organiseert de vzw "De Vrienden van het Soma" in samenwerking met de Cinematek een vertoning van de film van André Delvaux, *Femme entre chien et loup*. Delvaux-specialist Adolphe Nysenholz leidt de film in en Fabrice Maerten, historicus verbonden aan het SOMA, zal het aansluitende debat leiden.

Â

Klik hier voor meer informatie over deze activiteiten.

Â

Henri Storck: art, politique et bouts de ficelle

Ter gelegenheid van de publicatie van *Henri Storck, le cinéma belge et l'Occupation* (Editions de l'université de Bruxelles, 2010) door Bruno Benvindo wordt op woensdag 8 september om 20u00 een filmvoorstelling gehouden in de CINEMATEK getiteld *Henri Storck: art, politique et bouts de ficelle*. Heeft Henri Storck, de 'vader van de Belgische film' en maker van het schokkende *Misère au Borinage*, gecollaboreerd tijdens de Duitse bezetting? Deze vraag creëerde een polemiek in de Franstalige media van ons land in de zomer van 2006. Bruno Benvindo, historicus aan het CEGES-SOMA, exploreert die vermeende collaboratie en de paradoxen in Storcks oeuvre. De films die tijdens de voorstelling zullen worden geprojecteerd en becommentarieerd door Bruno Benvindo brengen de ambigue relatie aan het licht tussen ideologie en de productieomstandigheden in de Belgische cinema tijdens de twintigste eeuw.

Tony Judt, historicus van het naoorlogse Europa is overleden

Op 8 augustus 2010 overleed de Brits-Amerikaanse historicus Tony Judt. Hij is één van de meest vooraanstaande historici van de geschiedenis van Europa in de twintigste eeuw. Vooral zijn synthese *Postwar* is daarvan het bewijs.

International conference. Privacy & scientific research: from obstruction to construction

Op 22 en 23 november 2010 organiseert de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL) een internationale conferentie over privacy en historisch onderzoek. De conferentie wil historisch onderzoek en het respect voor de privacywetgeving verzoenen door het voorstellen van *good practices*. Het SOMA heeft meegewerkt aan het concept en de inhoudelijke voorbereiding van de conferentie, die wat het historisch onderzoek betreft opgebouwd wordt rond drie thema's: de gerechtelijke archieven met betrekking tot de bestraffing van de collaboratie na de Tweede Wereldoorlog, de archieven van de geheime politie en de veiligheidsdiensten in voormalige landen van het Oostblok na de implosie in 1989 en de archieven van de franquistische repressie (1936-1975) in het Spanje na de *transición* van dictatuur naar democratie. Klik hier voor de website van de conferentie.

Â

Overlijden van Maxime Steinberg, geschiedschrijver van de Jodenvervolging in België

Met de dood van Maxime Steinberg op maandag 26 juli l.l. nemen we ook afscheid van één pionier van de geschiedenis van het Joodse drama in België. Hij werd op 13 december 1936 in Brussel geboren, als tweede kind van Mendel Majer (Max) Szejnberg en Ruchla Helman, afkomstig uit een Russisch / Pools sjetl. Zoals vele generatiegenoten breekt vader Szejnberg al vroeg met het traditionalisme van zijn religieus-orthodoxe familie. Hij vestigt zich als schoenmaker in Brussel, waar hij in 1930 huwt.

Recht en rechtsgeschiedenis

Een nieuwe tak in het collectiedomein van de bibliotheek

Oorlog of ruimer gewapende conflicten en recht hebben meerdere raakvlakken. De bestraffing van de collaboratie en de internationaal-rechtelijke aspecten van oorlogsvoering zijn voor de hand liggende voorbeelden. De belangstelling voor kwesties als gewapend conflict en mensenrechten, de bestraffing van oorlogsmisdadigers, de juridische positie van krijgsgevangenen of de vraag naar de rechtvaardiging van oorlogsvoering is sterk toegenomen.

Van krijgsgevangenenpost tot verzetsarchief

De archiefaanwinsten tijdens het afgelopen academiejaar hadden zowat alle omstandigheden van de bezetting als onderwerp. De nadruk valt op verzet, politieke gevangenschap en vaderlandslievende milieus na de oorlog en in mindere mate op het jaar 1940 en de Duitse bezetter. De (in volume) belangrijkste aanwinst daarentegen betreft verschillende meter deelarchief van Agalev/Groen kopstuk Ludo Dierickx niet alleen ivm de groene beweging maar ook ivm zijn activiteiten pro eenheid van België (AA 2230, zie uitgebreid artikel).

Verkiezingsdebat «Politiek en Geschiedenis»

De verkiezingen van 13 juni zijn van bijzonder belang voor de toekomst van België. Velen twijfelen of het land na 180 jaar zal kunnen blijven bestaan. Geschiedenis, herinnering, identiteit en toekomst zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Toch wordt er in de media of in politieke debatten nauwelijks ingegaan op de historische dimensie van de huidige identiteitscrisis.

Op maandag 7 juni 2010, 18u00, organiseert het SOMA een verkiezingsdebat rond «Politiek en Geschiedenis».

Seminarie : "de bezetting als waarborg"

De militaire bezettingen in Europa

Gonzalo Butron Prida (Universiteit van Cadiz), Nicolas Mignon (UCL) en Anne Godfroid (Koninklijk Legermuseum)

Op woensdag 26 mei 2010 van 10u00 tot 13u00 houdt het SOMA een seminarie met de Universiteit Lille III in het kader van het project 'de militaire bezettingen in Europa'. De sessie zal gewijd zijn aan de militaire bezetting als waarborg. Professor Gonzalo Butron Prida (Universiteit van Cadiz) zal een lezing geven over de Franse bezetting van Spanje tussen 1823 en 1828. Anne Godfroid (Koninklijk Legermuseum) en Nicolas Mignon (UCL) zullen de Belgische bezetting van het Ruhrgebied en het Rijnland na de Eerste Wereldoorlog analyseren.

Seminarie met Helen Grevers

Resocialisatie van oud-collaborateurs in België en Nederland na de Tweede Wereldoorlog'

Woensdag 19 mei 2010 verwelkomt het SOMA de Nederlandse historica Helen Grevers (NIOD) voor een seminarie getiteld: 'Resocialisatie van oud-collaborateurs in België en Nederland na de Tweede Wereldoorlog'.

À

Vele aspecten van de bestraffing van collaboratie in België en Nederland zijn inmiddels onderzocht. Onlosmakelijk verbonden met de bestraffing zijn ook de interneringscentra en gevangnissen voor de voormalig collaborateurs. Tot nu toe werd vooral de politieke context van de opsluiting uitgewerkt en de sociale context bleef hierbij vaak achterwege. Dit project probeert juist een sociaalhistorisch perspectief van de internering en detentie voorop te stellen. De functies van opsluiting en de percepties van de straf worden bekeken vanuit diverse perspectieven, zoals die van de staat, juristen, reclasseringsambtenaren, de publieke opinie en de oud-collaborateurs en hun familie.

De vergelijking tussen België en Nederland is bij dit historisch moreel beladen onderwerp nuttig omdat het nuances kan aanbrengen in het idee dat deze episode in beide landen een 'zwarte bladzijde' in de nationale geschiedenis is.

À

Helen Grevers voltooide in 2008 de Master Geschiedenis van Politiek en Cultuur aan de Universiteit Utrecht. Sinds september 2008 is zij verbonden als onderzoeker in opleiding aan het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD). Zij werkt aan het project 'Het leven in de interneringskampen voor politieke delinquenten, 1944-1950. Een vergelijking tussen Nederland en België'. Van september 2009 tot april 2010 werkte zij tijdelijk op het SOMA.

À

Het seminarie gaat door op 19 mei om 14u30 in de conferentiezaal van het SOMA, Luchtvaartsquare 29, 1070 Brussel. Naar goede gewoonte is de toegang is gratis.

Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

À

11 / 5 / 2010

Colloquium «La guerre de 1940. Se battre, subir, se souvenir»

Naar aanleiding van de zeventigste verjaardag van de invasie van mei-juni 1940 organiseert het SOMA mee

een internationaal colloquium in Lille van 9 tot 11 juni 2010. De bedoeling is, aan de hand van de analyses van een dertigtal onderzoekers uit de betrokken landen, de stand van zaken op te maken van dit evenement. Komen aan bod: de politieke en de militaire aspecten, de gevolgen van de oorlog voor de burgers (vlucht en oorlogsschade) en de herinnering zoals ze doorgegeven wordt in beelden, verhalen, begraafplaatsen en monumenten.

Historische herinnering inzet van hevige polemiek in Spanje

Baltasar Garzón, de internationaal vermaarde rechter die ooit de Chileense dictator Augusto Pinochet liet arresteren, dreigt uit zijn functie onttzet te worden. De onderzoeksrechter bij de *Audiencia Nacional*, een speciale rechtbank bevoegd inzake terrorisme, corruptie en georganiseerde misdaad, zou zich schuldig gemaakt hebben aan ambtsmisbruik door een strafrechtelijk onderzoek op te starten naar de misdaden van de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939) en de daaropvolgende dictatuur van generaal Francisco Franco (1939-1975). Een drietal radicaal rechtse drukkinggroepen, waaronder de restanten van de franquistische Falange-partij, dienden een klacht in die door het Hooggerechtshof ontvankelijk werd verklaard, wat als een belediging en pijnlijke vernedering ervaren werd door de verenigingen die zich inzetten voor het herstel van de historische herinnering en genoegdoening voor de slachtoffers van het franquisme.

Moskou plaatst een deel van de archieven over het bloedbad van Katyn online

Woensdag 28 april 2010 publiceerde de Russische overheid zeven 'top secret' documenten, samen een twintigtal bladzijden, op de website van het nationaal archief (www.rusarchives.ru/publication/katyn/spisok.shtml). Deze teksten hebben betrekking op de moord op ongeveer 22.000 officieren en andere leden van de Poolse elite door de Sovjets in de lente van 1940 in Katyn, maar ook in Kalinin (vandaag Tver in Rusland), Kharkov (Oekraïne) en andere plaatsen in Oekraïne en Wit-Rusland.

Seminarie met Stéphanie Courtois

Le communisme du XXe siècle a-t-il été un totalitarisme ?

Op woensdag 5 mei 2010 verwelkomt het SOMA de Franse historicus Stéphanie Courtois (CNRS). Sinds zijn eerste onderzoek naar de geschiedenis van de Franse Communistische Partij tijdens de oorlog tot aan zijn recente werk *Communisme et totalitarisme*, heeft Stéphanie Courtois in grote mate bijgedragen aan het debat over de essentie en de aard van het communisme. Tot 1995 publiceerde hij voornamelijk over de geschiedenis van de Franse communisme. Met de publicatie van het befaamde *Zwartboek van het Communisme* in 1997 verbreedde hij zijn onderzoeksfocus naar de geschiedenis van het communisme in het algemeen.

À

Debat en controverse omringden zijn recente publicaties. In deze werken stelt Courtois fundamentele vragen over het communisme, de grond en de legitimiteit van de comparatieve methode en de rol van historici in het publieke debat. Met het uitnodigen van Stéphanie Courtois wil het SOMA het wetenschappelijk debat bevorderen over een aantal fundamentele kwesties van de geschiedenis van de twintigste eeuw, getekend door de grote ideologieën en de voortdurende strijd tussen democratie en anti-democratie.

Stéphanie Courtois is wetenschappelijk directeur van het CNRS (Universiteit van Parijs X).

À

Naar goede gewoonte gaat het seminarie door in de conferentiezaal van het SOMA, en dit om 14u30. De toegang is gratis.

À

27 / 4 / 2010

Gottfried Benn, een Duitse schrijver in België « tijdens de Eerste Wereldoorlog

â€œtrok ten strijde, bestormde Antwerpen, leefde in de etappe, verbleef lange tijd in Brussel, waar Sternheim, Flake, Einstein, Hausenstein hun dagen doorbrachten. (â€œ) wat ik aan literatuur produceerde, schreef ik (â€œ) in de lente van 1916 in Brussel. (â€œ) een totaal afgezonderde post, woonde in een opgeâ€œist huis, elf kamers, alleen met mijn ordonnans, had zelden dienst, (â€œ), was met niets belast, was aan niemand gebonden, begreep de taal nauwelijks; zwierf door de straten, vreemd volk; een eigenaardige lente, drie totaal

onvergelijkbare maanden, wat was het kanonvuur aan de IJzer, dat geen dag ophield, het leven verliep in een sfeer van stilzwijgen en verlatenheid, ik leefde op de rand, waar het bestaan eindigt en het ik begint. Ik denk vaak aan die weken terug, ze waren h t leven, ze komen niet meer terug, al het andere was breuk  (1).

Seminarie met Bob Moore en Frank Caestecker

Were those who fled nazi Germany considered refugees ? Asylum and West-European liberal countries in the 1930s

Op woensdag 21 april 2010 om 14u30 komen de historici Frank Caestecker (UGent) en Bob Moore (Universiteit van Sheffield) de onderzoeksresultaten uit hun nieuwste werk *Refugees from Nazi Germany and the Liberal European States* voorstellen. De exodus van vluchtelingen uit Nazi Duitsland in de jaren 1930 heeft meer aandacht gekregen van historici, sociale wetenschappers en demografen dan vele andere migraties en vervolgingen in Europa.

 

Toch werd als gevolg van de overweldigende aandacht voor de Holocaust in de historiografie van Europa en de Tweede Wereldoorlog de vlucht uit Nazi Duitsland voor 1940 beschouwd als Vorgeschichte.

Gebaseerd op een vergelijkende analyse van nationale case studies, zal deze lezing ingaan op de uitdaging dat de pre-1940 beweging van vluchtelingen uit Duitsland en Oostenrijk stelde voor de immigratiecontroles in Europa. Er wordt ingegaan op de sociale implicaties van een beleid dat steeds meer protectionistisch en nationalistisch werd, en op de gelijkenissen en verschillen tussen Europese liberale staten in het aanvaarden van deze vluchtelingen.

 

Frank Caestecker doceert geschiedenis aan de Universiteit van Gent en heeft gewerkt voor de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Staten. Hij doet onderzoek naar politiek asiel in de 19e en 20e eeuw en de gevolgen van dit beleid inzake migratie.

 

Bob Moore doceert de geschiedenis van Europa in de 20e eeuw aan de Universiteit van Sheffield. Hij publiceerde over vluchtelingen, krijgsgevangenen en jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog in Europa, en Nederland in het bijzonder.

 

Zoals steeds zal het seminarie doorgaan in de conferentiezaal van het SOMA, en dit om 14u30. De toegang is gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

 

13 / 4 / 2010

Henri Storck en de Belgische cinema tijdens de bezetting

In augustus 2006 breekt in de Franstalige media een polemiek los: Henri Storck, de 'vader van de Belgische cinema' wordt beschuldigd van nauwe contacten met de Duitse bezetter. Storck wordt sinds de aangrijpende prent *Misère au Borinage* (1933) als een linkse cineast beschouwd. In de controverse geven banvloeken en anachronismen de toon aan, is weinig ruimte voor nuance, wordt onvoldoende rekening gehouden met de maatschappelijke complexiteit en is er geen oog voor paradoxen. Een diepgaand onderzoek dringt zich op. Het wordt toevertrouwd aan historicus Bruno Benvindo en resulteert in een boek (klik hier om het te bestellen).

Seminarie met Frank vanVree

De dynamiek van de herinnering: Nederland en de Tweede Wereldoorlog

Op woensdag 31 maart 2010 verwelkomt het SOMA Prof. Dr. Frank van Vree (Universiteit van Amsterdam). In dit seminarie zal de ontwikkeling worden geschetst van de dominante herinneringscultuur met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog in Nederland, waarbij zal ook aandacht zal worden besteed aan de internationale context.

Deze Nederlandse herinneringscultuur heeft in de loop van de jaren ingrijpende veranderingen ondergaan. Frank van Vree onderscheidt hierin drie fases. Een eerste fase waarin de herinneringen werden verweven in heersende christelijke, politieke en, bovenal, nationale verhalen, een herinneringscultuur die nadruk legt op herstel en continuïteit en waarin nauwelijks plaats is voor daders of specifieke groepen slachtoffers. Een tweede fase waarin de herinneringen worden gepolitiseerd, herschreven, waarbij het nationale beeld versplinterd en er ruimte komt voor met name de slachtoffers van de oorlog. En tenslotte een derde fase van hernieuwde canonisering, met een mede door de overheid gefinancierde en zelfs geregisseerde herinneringspolitiek en daarbij behorende instellingen, in de vorm van nationale vieringen, educatieprojecten, musea en projecten; de nieuwe gecanoniseerde beelden, die zijn doortrokken van

ethische en politieke waarden, zijn echter niet onomstreden?

Â

Frank van Vree (1954) is historicus en als hoogleraar Journalistiek verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn publicaties liggen op het terrein van de moderne geschiedenis, media en journalistiek, zoals *In de schaduw van Auschwitz* (1995). Volgende maand verschijnt de mede door hem geredigeerde bundel *Performing the Past, Memory, History, and Identity in modern Europe* (met Jay Winter en Karin Tilmans). Op dit moment leidt hij een omvangrijk onderzoeksprogramma 'De dynamiek van de herinnering. Nederland en de Tweede Wereldoorlog'.

Â

Naar goede gewoonte gaat het seminarie door in de conferentiezaal van het SOMA, en dit om 14u30. De toegang is gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

Â

26 / 3 / 2010

Dag van de Nieuwste Geschiedenis 2010, Gent, 24 april 2010

Op zaterdag 24 april 2010 organiseert de BVNG de tweejaarlijkse *Dag van de Nieuwste Geschiedenis*. In de voormiddag zullen diverse thema's in de Belgische nieuwste geschiedenis worden belicht in vijf parallelsessies. In de namiddag staat de plenaire sessie volledig in het teken van het thema "geschiedenis en herinnering" en hebben we Prof.dr. Etienne François (*Sorbonne, Paris-I & Freie Universität Berlin*) te gast.

Studiedag "Jonge Historici"

De twee wereldoorlogen, herinnering en erfenis

Woensdag 24 maart 2010 organiseert het SOMA een studiedag met pas afgestudeerde historici. We selecteerden enkele van de beste verhandelingen van 2008 en 2009 met als onderwerp de twee wereldoorlogen, herinnering en erfenis. De sprekers beschrijven in een vijftiental minuten hun onderzoeksresultaten en benadrukken de vernieuwende elementen van hun studie. Drie discussiemomenten worden begeleid door specialisten in het betreffende onderzoeksveld.

Seminarie met Els Witte

Ideologievernieuwing in het naoorlogse België (1944-1956). De bijdrage van de maatschappelijk betrokken historici

Op woensdag 10 maart 2010 erwelkomt het SOMA Em. Prof. Dr. Els Witte, die haar recent verschenen werk *Voor vrede, democratie, wereldburgerschap en Europa. Belgische historici en de naoorlogse politiek-ideologische projecten (1944-1956)* komt voorstellen. In dit lijvige werk wordt de impact bestudeerd van de intellectuele elite en historici in het bijzonder op het naoorlogse ideologische vernieuwingsproces in België. Tijdens het 'lange decennium' 1944 - 1956 werd in de uitwisseling van ideeën, opinies en denkstructuren door intellectuelen met een historische opleiding de kiem gelegd van het kritische denken van de jaren zestig. Professor Els Witte legt deze ideologieproducenten onder de loep en beschrijft uitvoerig hoe de denkende elite de ideologische verschuivingen na de Tweede Wereldoorlog beïnvloedde. Els Witte is emeritus hoogleraar Geschiedenis en ere-rector van de Vrije Universiteit Brussel. Ze schreef verschillende standaardwerken over de Belgische politiek tijdens de 19de en de 20ste eeuw. Zij is voorzitter van het Vlaams Instituut voor Geschiedenis van de Koninklijke Academie.

Dit seminarie wordt gevolgd door een debat over de intellectuele productie en de historisch-ideologische debatten in het naoorlogse België.

Naar goede gewoonte gaat het seminarie door in de conferentiezaal van het SOMA, en dit om 14u30. De toegang is gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

Â

2 / 3 / 2010

Archief Ludo Dierickx Van Agalev tot B Plus

Onlangs verwierf het SOMA archief van gewezen Agalev-parlementslid Ludo Dierickx (1929-2009), geschonken door zijn weduwe. De acquisitie is nog een gevolg van de contacten die gelegd werden tijdens

het acquisitieproject "De Belgische idee en het separatisme" (2007) waarmee het Centrum archief en documentatie wilde verwerven, bewaren en toegankelijk maken van organisaties en personen die na 1945 actie voerden voor de eenheid van het land.

Seminarie met Amandine Lauro

Genre, race, sexualité et pouvoir colonial. Les politiques du mariage et de la sexualité au Congo belge (1908-1945)

Woensdag 24 februari 2010 (14u30) verwelkomt het SOMA de historica Amandine Lauro voor een seminarie getiteld "*Genre, race, sexualité et pouvoir colonial. Les politiques du mariage et de la sexualité au Congo belge (1908-1945)*". De controle op de seksuele, familiale en huiselijke verhoudingen van de bevolking in de kolonie werd lange tijd beschouwd als een marginaal element van de overheersing, slechts relevant voor missionarissen en andere 'morale' actoren van de kolonisatie.

Historici en antropologen toonden de laatste jaren echter aan dat deze kwestie van groot politiek belang was voor de koloniale machten. De seksualiteit, de huwelijksvormen en de organisatie van interseksuele verhoudingen waren essentieel in de constructie van de raciale hiërarchie en van de 'beschavingsmissie', en dus ook van groot belang in de legitimatie van de kolonisatie en van zijn machtsstructuren. Deze regulatie werd een politieke prioriteit voor de grootmachten omdat ze niet alleen een moraal kader moest scheppen, maar ook bijdroeg aan een sociale en politieke orde in de kolonies. Ook koloniaal Kongo, onder Belgisch bestuur sinds 1908, ontsnapte niet aan dit beleid.

Het echtelijke en seksuele leven van de gekoloniseerden en koloniatoren was, in vele vormen en om verschillende motieven, het onderwerp van debat, bezorgdheid en beleidsmaatregelen van de Belgische autoriteit. Tijdens deze presentatie komen enkele van deze bespiegelingen en maatregelen tussen 1908 en 1945 aan bod. Dit laat ons toe om zowel de processen van de morele regularisatie, de sociale controle in een koloniale situatie als het functioneren van het Belgisch koloniaal bewind en zijn tegenstellingen te onderzoeken.

À

Amandine Lauro (1983) studeerde geschiedenis en antropologie aan de ULB. Ze verdedigde in december 2009 haar doctoraatsthesis over het beleid betreffende huwelijkspolitiek en seksualiteit in Belgisch Kongo tussen 1908 en 1945.

À

Het seminarie gaat door op 24 februari om 14u30 in de conferentiezaal van het SOMA, Luchtvaartsquare 29, 1070 Brussel. Naar goede gewoonte is de toegang gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

À

15 / 2 / 2010

Seminarie met Mathieu Roeges en Sarah Van Ruyskensvelde

Oorlog op de schoolbanken. Machtstrijd rond het onderwijs in België tijdens de Tweede Wereldoorlog / La guerre sur les bancs d'École. Lutttes d'influence et enseignement en Belgique pendant la Seconde Guerre mondiale

Het SOMA zal op woensdag 27 januari 2010 Mathieu Roeges (SOMA) en Sarah Van Ruyskensvelde (KULeuven-UA) verwelkomen. Dit seminarie biedt de gelegenheid om een breed debat te voeren over de situatie van het algemeen secundair onderwijs tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Zoals bekend is het onderwijs sinds decennia een heet hangijzer in België. Tijdens de bezetting werden de traditionele spelers, het vrij onderwijs en het officieel onderwijs, geconfronteerd met een nieuwe deelnemer: de Duitse bezetter. Welke uitwerking hadden de Duitse bevelen op het onderwijs en op de Belgische jeugd? Op welke manier reageerden het vrij en officieel onderwijs op deze situatie en grepen ze in op praktisch vlak. Welke debatten bewogen de onderwijswereld? Wat was de invloed van de Nieuwe Orde doctrine op dit domein?

In dit tweetalig seminarie worden de eerste resultaten voorgesteld van een onderzoeksproject dat twee jaar geleden gestart werd in het SOMA door twee jonge historici, Mathieu Roeges (SOMA) en Sarah Van Ruyskensvelde (KULeuven-UA).

À

Naar goede gewoonte gaat het seminarie door in de conferentiezaal van het SOMA (Luchtvaartsquare 29, 1070 Brussel), en dit om 14u30. De toegang is gratis. Inschrijven kan via cegesoma@cegesoma.be of 02/556 92 11.

À

De triplet op het voorblad van "Steden in oorlog. Brussel 1940-1944" geeft zijn geheimen prijs

De publicatie van het eerste deel van de reeks 'Steden in oorlog' laat toe de geschiedenis van deze merkwaardige foto, of preciezer deze merkwaardige fiets te reconstrueren. Een van de fietsers op de foto, Georges Paumen, heeft zichzelf herkend op de foto en had het uitstekende idee om ons te contacteren om zijn oorlogsherinneringen die verbonden zijn met deze fiets te vertellen.

Carmen Van Praet

Carmen Van Praet (1987) studeerde in september 2009 af aan de Universiteit Gent als Master in de hedendaagse Geschiedenis. In haar eindverhandeling ging zij dieper in op de bestraffing van de economische collaboratie in de hout- en meubelsector na de Tweede Wereldoorlog. Carmen onderzocht aan de hand van strafdossiers de vervolging en rechtspraak door de krijgsraden van Kortrijk, Mechelen, Brussel en Luik. Sinds januari 2010 werkt ze aan een onderzoeksproject over de arbeidservaringen van de vrouwelijke werknemers in de E. Reitz Uniformwerke in Merksem tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Â
Heeft het SOMA verlaten op 30 september 2010.

Â

Â

Â

Â

Artikels

* "Een valse noot in Deinze ? De fanfaresrijd in de tweede helft van de 19e eeuw", in *Bijdragen tot de geschiedenis van Deinze en de Leiestreek*, LXXV (2008), p. 263-306.

Vincent Scheltiens

Vincent Scheltiens studeerde geschiedenis aan de Universiteit Antwerpen. Zijn masterscriptie behandelde breuk en continuïteit in het leven van War Van Overstraeten, oprichter en eerste parlements lid van de communistische partij in de jaren 1920 en animistisch, mystiek religieus geïnspireerd schilder vanaf de jaren 1930.

Hij was educatief medewerker van ngo's in Brussel en Antwerpen en mede-organisator van de literaire manifestatie Het Andere Boek.

Sinds december 2009 werkt hij op het SOMA aan een internationaal onderzoeksproject 'privacy en historisch onderzoek', toegespitst op politiearchieven van voormalige autoritaire staten in Europa in de 20ste eeuw.

Â

Â

Heeft het SOMA verlaten op 30 november 2010.

Â

Â

Privacy & historisch onderzoek

In het kader van het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie organiseert de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL) in november 2010 een internationaal congres over 'privacy en wetenschappelijk onderzoek'. Ter voorbereiding van het historische luik vertrouwt de CBPL een onderzoeksproject toe aan het SOMA dat tot doel heeft (op basis van literatuur en van een enquête) een overzicht op te stellen van de manier waarop het historisch onderzoek omgaat met de privacywet- en regelgeving.

De vrouwenarbeid in de "E. Reitz Uniformwerke" in Merksem, 1940-1944

In dit onderzoek wordt de vrouwenarbeid in de Duitse oorlogsindustrie in België« onderzocht. De deelneming en verplichte inzet van de Belgische vrouw in de Duitse oorlogsindustrie tijdens de Tweede Wereldoorlog is een weinig bekend thema in de collectieve herinnering. Om deze lacune op te vullen vatte Hannelore Vandebroek in 2007 in het SOMA een onderzoek aan dat peilt naar de arbeidservaringen van de vrouwen die voor de Duitse bezetter werkten. Haar focus ligt voornamelijk op die vrouwen die in Duitsland werkten. In aanvulling daarop wordt sinds november 2009 onderzoek gedaan door Nel de Melenae en nu door Carmen Van Praet naar vrouwenarbeid in de Duitse oorlogsindustrie in België« zelf. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van een case-study naar de vrouwelijke werkneemsters van de *E. Reitz Uniformwerke* in Merksem.

Het leven in de interneringskampen voor politieke delinquenten, 1944-1950

Een vergelijking tussen Nederland en België«

In dit onderzoek worden de verschillende aspecten van de interneringskampen voor politieke delinquenten in Nederland en België« tussen 1944 en 1950 nader onderzocht.

Na de Tweede Wereldoorlog werden in beide landen meer dan 100.000 verdachten van collaboratie gearresteerd. Mannen, vrouwen en kinderen, jong en oud, werden in het begin gezamenlijk opgesloten. De honderden interneringskampen waren provisorisch opgezet, het personeel was vaak onbekwaam en aan voedsel en goederen was gebrek. Het was in het begin voor zowel het kamp personeel als voor de geïnterneerden daarom vaak een kwestie van improviseren.

Militaire bezettingen in Europa

Sinds 2007 werkt het SOMA mee aan het project «Militaire bezettingen in Europa», dat financieel ondersteund wordt door het Nationaal Onderzoeksagentschap (ANR) van Frankrijk. Dit project, met als spilfiguur professor Jean-François Chanet, wordt gestuurd door een onderzoeksgroep van de Universiteit van Lille III. Het beschouwt het thema van de militaire bezettingen op de lange termijn, van de 14de tot de 20ste eeuw.

Door de vijand verwekt tijdens de Tweede Wereldoorlog

In september 2007 begon onze correspondent, Gerlinda Swillen, met haar onderzoek naar de oorlogskinderen in België« (zie vorig Berichtblad). In september 2009 verschijnt bij uitgeverij Meulenhoff/Manteau *Koekoekskind. Door de vijand verwekt (1940-1945)*, op basis van de getuigenissen van zeventig 'oorlogskinderen' van een Belgische moeder en een Duitse soldaat. Voor het eerst in België« horen we de stem van die mensen, die op bijzondere wijze door de oorlog werden getekend.

Helen Grevers

Helen Grevers (1986) voltooide in 2008 de Master Geschiedenis van Politiek en Cultuur aan de Universiteit Utrecht. Voor haar afstudeerproject onderzocht zij de brieven à charge die werden geschreven als pleidooi voor de vrijlating van voormalig collaborateurs na de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Sinds september 2008 is zij verbonden als onderzoeker in opleiding aan het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD). Zij werkt aan het project Het leven in de interneringskampen voor politieke delinquenten, 1944-1950. Een vergelijking tussen Nederland en België«. Vanaf september 2009 verblijft zij tijdelijk op het SOMA.

Heeft het SOMA verlaten op 9 april 2010.

À
À

Crisis, welke crisis ?

De Amerikaanse econoom van de Chicago-school Richard Posner, vergelijkt in zijn pas verschenen boek *A failure of capitalism* de huidige crisis met de crisis van de jaren dertig. Hij is niet de enige: in financieel-economische pagina's van kranten en weekbladen wordt momenteel heel vaak de vraag gesteld of de wereldeconomie in een nieuwe 'grote depressie' is beland, zoals in de jaren dertig. Die grote depressie

heeft verreikende gevolgen gehad voor de maatschappij en politiek van de jaren dertig en is één van de factoren geweest die uiteindelijk hebben geleid tot de Tweede Wereldoorlog.

Brood en oorlog™

Het Soma is in het kader van het onderzoek van een van haar medewerkers op zoek naar mannen en vrouwen die tijdens de Tweede Wereldoorlog, als kind of als volwassene, in een bakkersgezin woonden en werkten. Ook fotomateriaal is meer dan welkom.

Â

Alle informatie is welkom bij Hannelore Vandebroek.

Â

12 / 8 / 2009

Nieuw bloed voor de vrijwilligersploeg

De ploeg vrijwilligers, die zo onontbeerlijk is voor de het ontsluiten van de documentatie, is uitgebreid met twee nieuwe krachten, die respectievelijk de afdeling archief en beeld en geluid komen versterken.

Van de neutraliteitspolitiek tot een onafhankelijk Wallonië

Nieuwe archiefaanwinsten van het SOMA

Het hele terrein van de conflicten van de 20e eeuw bestreken door het SOMA, komt bij de aanwinsten van het academiejaar 2008-2009 aan bod.

Het nieuw verworven particulier archief (d.w.z. gevormd door personen en organisaties) bevat direct oorlogsgelateerd materiaal (proces Flossenburg, Verbodering Geheim Leger, NCPGR) maar ook archief van personen en groepen die zich inschreven in recentere politiek-ideologische conflicten (Waaals independentisme, maoistische groepen), naast documenten m.b.t. de Eerste Wereldoorlog en de neutraliteitspolitiek.

Duits archivarissencongres over de preservering van papieren en digitaal archief

Het jaarlijkse archiefcongres van het *Verband deutscher Archivarinnen und Archivare* (VdA) stond in 2008 in het teken van de preservering van papieren en digitaal erfgoed. Door de intrede van de informatica in overheids- en bedrijfsadministraties sinds de jaren 80 worden archivarissen hoe langer hoe meer geconfronteerd met archief dat digitaal ontstaan is. Die digitale omwenteling stelt de archivaris voor grote uitdagingen.

Resolutie van de Senaat vraagt het SOMA de moord op Julien Lahaut te onderzoeken

In openbare zitting van 18 december 2008 heeft de Senaat unaniem een resolutie goedgekeurd waarin de regering wordt gevraagd het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij een wetenschappelijke studie te laten verrichten naar de moord op de communistische leider Julien Lahaut op 18 augustus 1950.

Het nummer 20 van de BEG !

Bestel dit nummer

Â

Sinds de eerste publicatie in hun huidige vorm in 1996, zijn de *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis* aan hun 20ste editie toe. Dit nummer behandelt een aantal essentiële thema's die het Belgisch kader in de strikte zin ruim overstijgen: het gedrag van een samenleving aan het einde van oorlogen, overlevingsstrategieën, het onderwijs als factor van maatschappelijke pacificatie en de uitwerking van internationale politieke strategieën. Dit nummer is dus een indringende en belangrijke uitgave, resultaat van

een reële dynamiek van contemporaine historici. Er zijn vijf artikelen, twee kronieken, een rubriek 'beeld' en 'bibliotheek' in opgenomen.

Evert Peeters

Evert Peeters (1979) is cultuurhistoricus. Hij promoveerde in 2007 aan de KU Leuven op een proefschrift over Lebensreform, lichaamscultuur en 'expressieve politiek' in de eerste helft van de twintigste eeuw. Als wetenschappelijk medewerker en als postdoc onderzoeker was hij verbonden aan de Leuvense onderzoekseenheid Cultuurgeschiedenis vanaf 1750. Sinds januari 2009 werkt hij aan het SOMA over de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog, op het project 'Collaboratie en verzet: spiegelbeelden of gemanipuleerde herinneringen?'. Zijn interesse gaat, buiten de studie van de historische cultuur, ook uit naar de geschiedenis van mannelijkheid en seksualiteit, lichaamscultuur en (alternatieve) geneeskunde.

Heeft het SOMA verlaten op 30 november 2010.

Op zoek naar de kinderen van Save

In de marge van het onderzoeksproject Vrouw en kolonie, vestigde een vereniging van gewezen kinderen van het weeshuis van Save de aandacht van het SOMA op een bijzonder aspect van onze nationale en koloniale geschiedenis. Eind jaren vijftig-begin jaren zestig werden 3 - 400 kinderen van gemengde afkomst uit het weeshuis van Save naar België overgebracht en geplaatst in opvanggezinnen in Vlaanderen. Wie nam het initiatief en welke waren de motieven? Deze en andere vragen blijven tot vandaag onbeantwoord.

Het algemeen secundair onderwijs in België in vergelijkend perspectief

Dit onderzoeksproject wil de impact van de bezetting nagaan op het algemeen secundair onderwijs in België. Het onderzoeksperspectief is ruim: zowel de onderwijspolitiek, de ermee samenhangende intellectuele debatten als de onderwijsexpertise en de onderwijspraktijken komen aan bod.

Patrick Temmerman

Patrick Temmerman : Informaticus. Licentiaat geschiedenis. Licentiaat archivistiek en hedendaags documentbeheer.

Sinds 1989 werkzaam op het SOMA in diverse hoedanigheden, waaronder documentalist, vorser, en (tot op heden) informaticus. Kerntaken bestaan in het onderhoud en de ontwikkeling van het ontsluitingssysteem Pallas, de terbeschikkingstelling van gedigitaliseerde documenten, het beheer van de netwerk- en serverinfrastructuur van het SOMA, en consultancy op het vlak van formaten en structurering van metadata.

02/556.92.36 - Patrick Temmerman

Heeft het SOMA verlaten op 31 december 2009.